

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך 2.1.2019 | כ"ה טבת תשע"ט

טיפול מיומנויות חברתיות-דגשיות (SEL) במערכת החינוך

מושב שלישי – הערכה ומדידה של SEL

פרופ' ענת זוהר, "ציונים זה לא הכול": התבטאות הגישה במקצועות הלימוד האקדמיים (לצפייה [בהרצאה ובמצגת](#))

- פרופ' זוהר מבקשת לקשור בין הגישה של "ציונים זה לא הכול" במקצועות הלימוד האקדמיים לסוגיות המרכזיות בהערכה של SEL. זאת מתוך תקווה שניתן יהיה ללמוד מזה ולהימנע מללכת בנתיבים לא מוצלחים.
- היא מתייחסת למדיניות "דורסנית" שהייתה נהוגה בעבר במשרד החינוך, לצורך לשיפור מהיר בציונים. הוגדרו אז יעדים ברורים ומפורטים באשר להישגי התלמידים ובאשר לאופן ההגעה אליהם. הבעיה הייתה לא רק ביעדים, אלא גם בלחץ הכבד על המערכת לעמוד בהם. כאשר שיפור הישגים הוא חזות הכול לא מתאפשר שיח פדגוגי ועבודה אמיתית לשיפור ההוראה והלמידה. מצד שני, חייבים הערכה ומדידה. הטענה המרכזית היא שבתרבות של הערכה עתירת סיכון (high stakes) יש עדויות שאיכות הלמידה יורדת וייתכן שיש פגיעה ב-well being של המורים.
- בהקשר של אחריותיות פרופ' זוהר מזכירה את [תוק קמפבל](#), האומר שככל שנעשה שימוש רב יותר באינדיקטור לצורכי קבלת החלטות, כך הוא יהיה נתון ללחצים ולהשחתה. לדבריה, מדד כמותי יחיד לא יכול למדוד בצורה הולמת מטרות וביצועים אנושיים מורכבים. בגלל הטבע האנושי, עצם השימוש במערכת של שכר ועונש על עובדים ממריץ אותם "לסדר את המערכת" – לעוות את תוכנית הלימודים כדי להעביר את כל החומר של המבחן או להרחיק תלמידים מתקשים מבית הספר ביום המבחן. לפי פרופ' זוהר, עקרונות החוק רלוונטיים גם למדידה של מטרות SEL, ואותן הטיות קיימות גם בשאלוני אקלים.
- פרופ' זוהר מתייחסת לחלק השני של חוק קמפבל, הקובע כי גם הכלים הטובים ביותר לא יעזרו אם יהיו נטועים בתרבות של עתירות סיכון (high stakes). יש דוגמאות רבות לכך. לדבריה, המערכת צריכה לתת אמון במורים ולהקטין את הסיכון במבחנים. אולי כדאי לשקול פשרה זמנית של מבחן פנימי, אף על פי שיש בכך ויתור על דברים חשובים. באקלים הבלתי נסבל של היום צריך להרגיע ולחזור למטרה המקורית של המיצ"ב – לשרת את מנהל בית הספר ולא להפוך ל"שוט" כנגדו. איך מודדים התנהגויות אנושיות מורכבות? גם מטרות אקדמיות מתקדמות הן דבר מורכב וקשה מאוד למדידה. בעקרונות לתכנון הלמידה האקדמית יש דברים מורכבים מאוד, למשל מעבר לידע מקושר ודינמי או חשיבה יצירתית (איך מודדים חשיבה יצירתית?), חשיבה מטה-קוגניטיבית אבל גם ידע אפיסטמי. במובן הזה של המורכבות אין הבדל בין התחומים. זה מצריך שימוש בכלי הערכה מתקדמים איכותניים או טכנולוגיים, אבל כלים אלה עלולים להיות יקרים מאוד. בכל מקרה, נדרש פיתוח מקצועי מקיף של מורים.
- כדי לממש מטרות צריך לחשוב על גיוון בכלי המדידה. כלי מדידה כמו ה-[NAEP](#), למשל, נותן רק תמונה כללית ולא פרטנית. מומלץ להשתמש בשקיפות רוחבית (כמו הערכת עמיתים) במקום בשקיפות אנכית. הנקודה החשובה ביותר היא לתת יותר אמון במורים ולעסוק פחות ברגולציה

הכנס השנתי של היזמה למחקר יישומי בחינוך
2.1.2019 | כ"ה טבת תשע"ט

טיפוח מיומנויות חברתיות-דגשיות (SEL) במערכת החינוך

מלמעלה. יש לשפר את האקלים במערכת מבחינת תחושת המורים. זה רלוונטי גם ל-SEL כמו
למקצועות הלימוד האקדמיים, ועשויה להיות לכך השפעה דרמטית.